

Др Јелена ЂЕРАНИЋ
доцент Правног факултета Универзитета у Бања Луци
виши научни сарадник Института за упоредно право у Београду

ПЕРСПЕКТИВЕ УНИТАРНЕ ПАТЕНТНЕ ЗАШТИТЕ НАКОН БРЕКСИТА

Резиме

Након што је Уједињено Краљевство (УК) на референдуму одржаном у јуну 2016. године одлучило да изађе из ЕУ, перспективе унитарне патентне заштите су неизвесне. Унитарни патентни пакет, усвојен у децембру 2012. године, још није почео да се примењује. Ступање на снагу Споразума о Јединственом патентном суду (СЈПС) и две уредбе о унитарној патентној заштити, чији је почетак примене везан за ступање на снагу СЈПС, условљено је ратификацијом најмање тринаест држава, укључујући Немачку, УК и Француску. УК је првобитно одложило ратификацију како би сачекало исход референдума. Упркос резултатима референдума, УК је у новембру 2016. године најавило да је вољно да настави са ратификацијом. Међутим, питање је да ли је она и даље правно могућа. Сваки облик учешћа УК у унитарном патентном пакету подразумева измене и допуне СЈПС и пратеће међународне споразуме између ЕУ и УК. У оквиру дискусије о могућностима учешћа УК, као државе која није чланица ЕУ, у унитарној патентној заштити искристалисала су се три питања: најпре учешће УК у материјалном патентном праву на основу Уредбе о унитарној патентној заштити; затим учешће у систему решавања патентних спорова на основу СЈПС; и на послетку, подобност Лондона да буде седиште једне од три централне јединице ЈПС.

Кључне речи: унитарни патент, Јединствени патентни суд, Европска унија, Брексит, Уједињено Краљевство.

І Уводне напомене

На референдуму одржаном у јуну 2016. године, Уједињено Краљевство (УК) се изјаснило за излазак из Европске уније. Овакав исход референдума имаће последице на све политике ЕУ, па тако и на унитарну патентну заштиту која још није почела да се примењује.

Значај успостављања јединственог система заштите проналазака на тлу Европских заједница препознат је одмах по њиховом оснивању, још педесетих година прошлог века. Ипак, услед неслагања између држава чланица ЕЗ/ЕУ у вези са неким аспектима заштите, рад у овој области се одужио. Најзад, дана 11. децембра 2012, усвојен је тзв. патентни законодавни пакет који се састоји од три компоненте: Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области успостављања унитарне патентне заштите (УУПЗ),¹ Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области успостављања унитарне патентне заштите која се тиче превођења (УУПЗП)² и Споразума о Јединственом патентном суду (СЈПС).³

Уредбе су објављене 31. децембра 2012. године у Службеном листу ЕУ, а ступиле су на снагу 20. јануара 2013. године. Почеће да се примењују од 1. јануара 2014. године или од датума ступања на снагу СЈПС,⁴ у зависности од тога који од та два датума наступи касније. Што се СЈПС тиче, предвиђено је да ће он ступити на снагу када га ратификује најмање тринаест држава, укључујући Француску, Немачку и УК.

Након одлуке УК да изађе из ЕУ, ступање на снагу СЈПС, као и Уредби о унитарној патентној заштити чије је ступање на снагу условљено ступањем на снагу СЈПС, сасвим је неизвесно. Наиме, УК је првобитно одложило ратификацију Споразума како би сачекало исход референдума. Међутим, упркос резултатима референдума, УК је у новембру 2016. године најавило да је вољно да настави са ратификацијом. Да ли је та изјава само „празно обећање“, а чак и да није, да ли је ратификација и даље правно могућа и да ли се њоме може „спасити“ унитарни патентни пакет не може се у овом тренутку са сигурношћу тврдити. У сваком случају, од

1 Уредба (ЕУ) бр. 1257/2012 од 17. децембра 2012. године о спровођењу ближе сарадње у области успостављања унитарне патентне заштите, *Службени лист ЕУ*, 2012, бр. Л 361.

2 Уредба (ЕУ) бр. 1260/2012 од 17. децембра 2012. године о спровођењу ближе сарадње у области успостављања унитарне патентне заштите која се тиче превођења, *Службени лист ЕУ*, 2012, бр. Л 361.

3 Споразум о Јединственом патентном суду, доступан на: <http://www.unified-patent-court.org/images/documents/upc-agreement.pdf>, 22. март 2017.

4 Јединствени патентни суд успостављен је међународним споразумом који је 19. фебруара 2013. потписало 25 држава чланица ЕУ. Нису га потписале Шпанија, Пољска и Хрватска. Иако су преговори о оснивању ЈПС-а вођени под окриљем Савета министара ЕУ, Споразум је закључен изван правног оквира ЕУ. Овај споразум представља класичан међународни уговор, те је организационо одвојен и суштински независан од националних судова држава чланица ЕУ.

када се УК изјаснило за излазак из ЕУ, научна и стручна јавност покушава оцени последице Брексита на унитарни патентни пакет.⁵

Поступак напуштања ЕУ предвиђен је чланом 50 Уговора о Европској унији (УЕУ) на једноставан и јасан начин. Свака држава чланица може одлучити да се, у складу са својим уставним прописима, повуче из Уније. Она своју намеру саопштава Европском савету. У светлу оријентације Европског савета, Унија преговара и закључује споразум са том државом, којим се утврђује начин њеног повлачења, водећи рачуна о оквиру њених будућих односа са Унијом.

Преговори о овом споразуму воде се у складу са чланом 218, тачка 3. УФЕУ. Сходно томе, забрањене су измене примарног законодавства, тачније, било какве додатне клаузуле договорене са УК које захтевају измене и допуне УЕУ, Уговора о функционисању ЕУ (УФЕУ) или Протокола превазилазиле би оквир успостављен чланом 50. УЕУ и представљале ревизију Уговора, а не споразум о изласку. Уговори престају да се примењују на дотичну државу од дана ступања на снагу споразума о њеном повлачењу или, ако то није наведено, две године после доставе обавештења о повлачењу.

Приликом покушаја да се сагледају перспективе унитарне патентне заштите након Брексита, требало би имати у виду да су генерално могућа два сценирија: с једне стране тзв. „тврди“ Брексит, а с друге тзв. преговарани Брексит.

Иако је пре референдума влада УК тврдила да ће поступак изласка из ЕУ трајати најмање десет година, скорије изјаве указују на намеру да се остане у оквиру рока од две године.⁶ Чини се да УК, опредељујући се за двогодишњи рок и потенцијални „тврди“ Брексит, жели да избегне притиске у преговорима са ЕУ. Дакле, УК намерава да „ресетује“ свој инте-

5 W. Tilmann, „EPUE-Reg and UPCA after Brexit“, доступно на: <http://eplaw.org/eu-winfried-tilmann-epue-reg-and-upca-after-brexite/>, 25. март 2017; W. Tilmann, „A possible way for non-EU UK to participate in the Unitary Patent and Unified Patent Court?“, доступно на: <http://ipkiten.blogspot.rs/2016/06/a-possible-way-for-non-eu-uk-to.html>, 25. март 2017; W. Hoynig, „Does Brexit mean the end of UPC?“, доступно на: <http://eplaw.org/upc-does-brexite-mean-the-end-of-the-upc/>, 25. март 2017; A. Ohly, „UK will not have to accept the supremacy of EU Law by separate agreement if it ratifies the Unified Patent Court Agreement“, доступно на: <http://kluwerpatentblog.com/2016/11/26/uk-will-not-accept-supremacy-eu-law-separate-agreement-ratifies-unified-patent-court-agreement>, 25. март 2017; T. Jaeger, „Reset and Go: The Unitary Patent System Post-Brexit“, доступно на: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2884671, 25. март 2017.

6 T. Jaeger, 15.

грациони статус на нулу, како би касније наставило процес удруживања са ЕУ у (идеалним) околностима, тј. преговарима без пресије. Да ли ће у томе успети или ће, пак, у случају „тврдог“ Брексита тренутни правни притисак заменити економски притисак (пре свега у погледу дефинисања услова трговине са ЕУ) остаје да се види.⁷

У том контексту, овај рад представља покушај да се размотре различита виђења будућности система унитарне патентне заштите, с једне стране у случају „тврдог“ Брексита, а с друге у случају преговараног Брексита.

II Перспективе унитарне патентне заштите у случају „тврдог“ Брексита

Уколико се УК определи за „тврди“ Брексит, у погледу патентне заштите проналазака у УК ништа се битно неће променити. УК остаје чланица ЕЗП, који није институција ЕУ, већ независна међународна организација. Дакле, заинтересовани могу да наставе да подносе захтеве за европски патент у коме назначавају УК као једну од земаља у којој желе заштиту. Од тренутка признања европског патента, у начелу, престаје применљивост наднационалних норми, те се европски патент „распада“ на онолики број независних националних патената, колико има земаља чланица КЕП, које је пријавилац у европској пријави назначио као земље у којима жели патентну заштиту за свој проналазак.⁸ Другим речима, европски патент постаје сноп националних патената.⁹ Тако европски патент у УК подлеже, као и до сада, законодавству УК у погледу свих аспеката заштите (повреде, поништаја, имовинских права итд.).

Ипак, када је реч о споровима у вези са европским патентном, појављује се проблем. Уколико УК изађе из ЕУ, Уредба о надлежности, признању и извршењу пресуда у грађанским и трговачким стварима¹⁰ неће се више примењивати у УК. То значи да ако дође до повреде европског патената у више земаља, укључујући и УК, не може се водити само један судски поступак, јер пресуда суда изван УК неће важити у УК. Исто тако,

7 Т. Jaeger, 16.

8 Вид. Слободан Марковић, Душан Поповић, *Право интелектуалне својине*, Београд, 2013, 318.

9 М. Rees, „Le brevet unique européen et logiciel“, доступно на: <http://www.pcinpact.com/dossier/brevet-unitaire-europeen-logiciel-/205-5.htm>, 29. март 2017.

10 Уредба (ЕУ) бр. 1215/2012 од 12. децембра 2012. о надлежности, признању и извршењу пресуда у грађанским и трговачким стварима, *Службени лист ЕУ*, 2012, бр. Л 351.

пресуда суда УК неће важити изван УК. Стога ће УК бити принуђено да изнађе неки режим који би наследио поменути уредбу. Једна од могућности је да се УК прикључи Лугано конвенцији. Ипак, како је Европска унија чланица те конвенције, преговори са ЕУ не могу се избећи чак ни у случају „тврдог“ Брексита.

III Перспективе унитарне патентне заштите у случају преговараног Брексита

Уколико одустане од „тврдог“ Брексита, УК ће бити принуђено да преговара са ЕУ. Велики део научне и стручне јавности мишљења је да би требало наћи начина да се УК, уколико жели, омогући останак у оквиру система унитарне патентне заштите.¹¹ Наравно, сваки облик учешћа УК после Брексита у унитарном патентном пакету захтева измене и допуне СЈПС, као и пратеће међународне споразуме између ЕУ и УК. Мишљења се разликују у погледу обима потребних амандмана.

У оквиру дискусије о учешћу УК у систему унитарне патентне заштите искристалисала су се три питања: најпре учешће УК у материјалном патентном праву на основу УУПЗ; затим учешће у систему решавања патентних спорова на основу СЈПС; и на послетку, подобност Лондона да буде седиште једне од три централне јединице ЈПС.

1. Учешће у ближој сарадњи у области успостављања унитарне патентне заштите

Што се тиче наставка учешћа УК у ближој сарадњи у области успостављања унитарне патентне заштите, почетна претпоставка је да УК, после Брексита, треба да буде изван ове сардање. Унитарни патент осмишљен је као униформно, јединствено право на територији држава чланица ЕУ. Брексит је, пак, дефинисан као крај примене права ЕУ у УК. Сходно томе, УК више не може непосредно да ужива погодности УУПЗ, пошто је она инструмент права ЕУ. Право ЕУ примењује се само на државе чланице ЕУ. Исто тако, механизам ближе сарадње, предвиђен чланом 20. УЕУ, који представља правни оквир за две уредбе о унитарној патентној заштити, отворен је само за државе чланице ЕУ.

Укратко, уколико УК престане да буде држава чланица ЕУ, имаће статус као и свака друга земља која није чланица ЕУ. У контексту патентне заштите, то је правни статус било које чланице КЕП-а која не учествује

11 W. Tilmann; W. Hoyng; A. Ohly; T. Jaeger.

у унитарној патентној заштити. Као што ни друге земље, које нису чланице ЕУ, а јесу КЕП-а, не могу да учествују у успостављању *sui generis* патента за унутрашње тржиште, тако ни УК неће моћи директно да учествује у овој политици ЕУ.

Међутим, сасвим је друго питање да ли дејства УУПЗ могу да се прошире на УК путем међународног споразума. У историји европских интеграција, постоје случајеви проширења дејства законодавства ЕУ на треће земље. Најистакнутији пример је режим управљања границама, познатији као Шенген. Шенгенска сарадња предвиђена је примарним законодавством ЕУ,¹² а спроводи се мерама секундарног законодавства. Дејство овог режима проширено је на неке земаље које нису чланице ЕУ. У појединим случајевима придружени статус експлицитно је предвиђен примарним законодавством ЕУ (Исланд и Норвешка),¹³ док у другим, иако не почива на одредбама примарног законодавства, те земље равноправно учествују у примени и развоју правних тековина Шенгена (Литхенштајн и Швајцарска).

На примеру Шенгенске сарадње, може се закључити да право ЕУ не искључује категорички могућност проширења његове директне примене на треће земље. Осим тога, ЕСП истакао је више пута (укључујући и оцену патентног пакета из 2009. године), да свака примена права ЕУ мора бити праћена одговарајућом контролом од стране ЕСП у последњој инстанци (тј. поступком добијања претходног (прелиминарног) мишљења).

У погледу регулаторне технике за проширење примене УУПЗ на УК, постоје предлози да се то може учинити у форми обичног међународног споразума између ЕУ и УК. Конкретно, такав споразум може се посматрати као облик регионалне сарадње у области патената која је предвиђена чланом 142. Конвенције о издавању европских патената (КЕП). На основу члана 142. КЕП-а група земаља уговорница, која предвиди у посебном споразуму да европски патенти признати за те земље имају јединствен карактер на њиховим територијама, може предвидети да европски патенти могу бити признати само заједно за све те земље. Унитарни патент је управо пример примене овог члана.

Циљ позивања на члан 142. КЕП-а је да се превазиђе недостатак правног основа пошто примарно законодавство ЕУ не омогућава проширење патетних тековина на треће земље. На први поглед, позивање на

12 УФЕУ, чл. 77.

13 Чл. 6. Протокола бр. 19. на УЕУ и УФЕУ.

КЕП као правни основ за прикључење треће државе може изгледати апсурдно. С обзиром на то да КЕП није правни акт ЕУ, како он може да представља правни основ за посебне аранжмане у вези са применом права ЕУ?¹⁴

Међутим, Комисија је већ користила ту, условно речено, фикцију и ЕСП ју је одобрио. Наиме, сама УУПЗ је регионални споразум у смислу члана 142. КЕП-а. Тај аргумент је био важан, јер је њиме објашњено зашто сама уредба не садржи одредбе о патентбилности, већ се уместо тога позива на КЕП.

Упркос одобрењу ЕСП-а, фикција заснована на члану 142. КЕП-а правно јесте мањкава. Она меша законодавца ЕУ, тј. Савет, са самим представницима држава чланица у Савету. Пошто ЕУ није чланица КЕП-а, Савет не може закључити регионални споразум у смислу члана 142. КЕП-а. Истовремено, Савет је институција различита од представника држава чланица који су окупљени у Савету. Они би вероватно могли да закључе споразум заснован на члану 142, но такав споразум никада не би имао форму законодавног акта ЕУ – као што је УУПЗ. Чињеница да је ЕСП, ипак, одобрио фикцију засновану на члану 142. може се протумачити као знак признања јаке политичке воље да се, после више деценија, омогући успостављање унитарног патента.¹⁵

Ако је УУПЗ споразум у смислу члана 142. и стога заснива свој легитимитет на КЕП-у, предлог да би споразум између ЕУ и УК омогућио останак УК у оквиру унитарне патентне заштите може се посматрати као начин да се изађе из Брексит дилеме. Уколико ЕУ, која није чланица КЕП-а, може доносити акте којима се спроводи КЕП, онда она може и изабрати да измени и допуни то законодавство како би укључила и друге чланице КЕП-а које нису у ЕУ. Дакле, на основу споразума између ЕУ и УК у форми Протокола СЈПС могло би се проширити дејство УУПЗ на УК.¹⁶

На овај начин и друге земље чланице КЕП-а могле би да се укључе у сарадњу у области успостављања унитарне патентне заштите. Из угла кохерентности патентне заштите у Европи, овакво решење се може оценити као позитивно, нарочито имајући у виду тренутну фрагментацију европског патентног пејзажа (како у материјалном, тако и у територијал-

14 Т. Jaeger, 18.

15 Т. Jaeger, 19.

16 Т. Jaeger, 19.

ном смислу).¹⁷ Наравно, треће земље би морале да прихвате надлежност ЕСП у вези са тумачењем опсега и применом унитарног патента.

2. Учесће у систему решавања патентних спорова на основу СЈПС

Што се тиче СЈПС и система решавања патентних спорова, ситуација је, такође, сложена. И у овом случају, прва реакција је да УК не може учествовати у систему решавања патентних спорова. Иако је СЈПС формално инструмент међународног јавног права, Споразум је отворен само за државе чланице ЕУ. Тако је, бар, Комисија протумачила Мишљење 1/09 ЕСП.¹⁸

Дакле, уколико се прихвати уско тумачење Мишљења 1/09, нема начина на који би УК могло да остане у систему решавања спорова. Међутим, неко друго, алтернативно тумачење може отворити врата УК у смислу останка унутар овог система. У том случају, и друге државе КЕП-а, које нису чланице ЕУ, могле би да се прикључе систему предвиђеном СЈПС.

17 О фрагментацији европског патетног пејзажа вид. Н. Ullrich, „Harmonizing Patent Law: The Untamable Union Patent“, *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper*, 2012-03, 1–59; N. Mackek, „How 'Unitary' is the Unitary Patent?“, доступно на: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2407357, 25. март 2017; Јелена Ђеранић, *Унитарни патент*, Београд, 2015, 129-146.

18 Мишљење 1/09 ЕСП је донео 8. марта 2011. године поводом питања Савета у вези са компатибилношћу Нацрта споразума о суду за европски и унитарни патент са правом ЕУ. ЕСП констатовао је да би предложени Нацрт изменио суштински карактер овлашћења поверених институцијама и државама чланицама Уније, која су неопходна за очување саме природе права ЕУ. Сходно томе, ЕСП је закључио да Нацрт није у складу са правом ЕУ. Иначе, Нацрт је послужио као основ за израду СЈПС. ЕСП је у Мишљењу 1/09 указао на основне принципе права ЕУ који морају да се поштују приликом успостављања судског система. То су:

1. Примат права ЕУ над правима држава чланица и његово директно дејство;
2. Аутономија права ЕУ и искључива улога ЕСП у очувању аутономије;
3. Принцип искрене сарадње у примени и спровођењу права ЕУ;
4. Очување судске заштите појединачних права заснованих на праву ЕУ;
5. Приступ тих појединаца суду где се о правима заснованим на праву ЕУ може пресуђивати с тим да финалну контролу врши ЕСП;
6. Принцип комплетности правног система правних лекова и поступака ЕУ, тако да свака тужба заснована на праву ЕУ може бити поднета било пред националним или судом ЕУ;
7. Принцип да је држава чланица дужна да накнади штету појединцу која је настала услед повреде права ЕУ;
8. Принцип да повреда права ЕУ може бити предмет поступка због повреде пред ЕСП.

Постоји велики број предлога који се односе на то како да се омогући учешће УК у систему патентног правосуђа. Три се издвајају као репрезентативна.

а) Измена тумачења Мишљења 1/09

Постоје предлози да се само промени тумачење Мишљења 1/09, без икаквих измена у самом СЈПС. УК је позвано да ратификује СЈПС брзо, док је још чланица ЕУ. У том случају, Брексит неће утицати на позицију УК као члана ЈПС. Уколико УК напусти ЕУ, нигде није написано да треба да напусти и ЈПС. Тачно је да СЈПС не допушта учешће држава које нису чланице ЕУ, али не предвиђа ништа ни за ситуацију у којој држава чланица која је ратификовала СЈПС престане да буде чланица ЕУ.¹⁹

Међутим, овакав предлог је проблематичан из више разлога.²⁰ Заснован је на формалности (датуму приступања), а не на суштини (статусу државе као чланице ЕУ или не и опсегу члана 267 УФЕУ).²¹ У предлогу се исправно констатује да је широко распрострањена заблуда да ЕСП захтева да само државе чланице ЕУ буду чланице ЈПС. Наиме, ЕСП у Мишљењу 1/09 инсистира само на супрематичности права ЕУ. Међутим, предлог занемарује други значајан принцип на који се ЕСП позива, поред супрематичности и аутономије правног поретка ЕУ, а то је легитимитет.

Примарно законодавство ЕУ успоставило је читав систем за спровођење и примену права ЕУ. Члановима 19. УЕУ и 267. УФЕУ предвиђено је да су национални судови део правног система ЕУ. Док је ЈПС суд држава чланица ЕУ, он је смештен унутар примарног законодавства. Уколико пак ЈПС укључи државе које нису чланице ЕУ, то укључење нема правне основе. Те правне основе би вероватно могле да се креирају, узимајући у обзир ограничења која поставља право ЕУ, приступањем ЕУ Споразуму ЈПС.²²

б) Брексит споразум

Други предлог је да УК настави да учествује у СЈПС на основу Брексит споразума закљученог у складу са чланом 50. УЕУ. ЕСП је, у Ми-

19 W. Hoynig, W. Tilman.

20 T. Jaeger, 21.

21 Чланом 267. УФЕУ предвиђено је да је ЕСП надлежан да одлучује, у претходном поступку, о тумачењу ових уговора и валидности и тумачењу аката које су донели институције, органи или тела Уније.

22 T. Jaeger, 21.

шљењу 1/09, истакао да СЈПС може бити закључен једино ако поступак упућивања према члану 267. УФЕУ није угрожен. Чланом 21. СЈПС захтеви из члана 267. УФЕУ су у потпуности испоштовани. Истина је да су према члану 267. УФЕУ само судови држава чланица ЕУ овлашћени да постављају претходна питања, али ЈПС је заједнички суд држава чланица и неће изгубити тај карактер, уколико држава која није чланица ЕУ (УК), а ратификовала је СЈПС док је била чланица ЕУ, настави да учествује у СЈПС након изласка из Уније. Та држава је ратификацијом у потпуности прихватила члан 21. СЈПС и члан 267. УФЕУ. У споразуму о изласку између ЕУ и УК требало би да буде садржана изјава УК у том смислу. Дакле, измене СЈПС биле би извршене захваљујући праву ЕУ које омогућава држави уговорници СЈПС, која је била држава чланица ЕУ, да остане чланица СЈПС.²³

На основу овог другог предлога захтевана веза између УК (које наставља да учествује у систему ЈПС) и права ЕУ се успоставља упућивањем на СЈПС у међународном споразуму закљученом између УК и ЕУ – Брексит споразуму. Тај споразум би требало да има ефекат укључења СЈПС у право ЕУ путем упућивања на њега. Поменути принципи права ЕУ могу се осигурати само када је СЈПС унутар правног поретка ЕУ и стога његовог система правних лекова.

С обзиром на то да УУПЗ садржи сличну технику упућивањана треће право (право КЕП-а и национално право, које је само делимично хармонизовано на основу СЈПС), чини се оправданим да се техника упућивања прошири и на случај Брексит.²⁴ Међутим, детаљнија анализа открива да такво упућивање није у складу са принципима легалности и правне сигурности.²⁵

УУПЗ не укључује СЈПС директно у област права ЕУ, већ само путем упућивања на национално право.²⁶ Наравно, национална права су хармонизована на основу СЈПС. Ипак технички, УУПЗ упућује на национално право, а не на међународно право. Функција националног права да попуни правне празнине, остале након хармонизације на основу законодавства ЕУ, је карактеристика правног поретка ЕУ и заправо примена принципа субсидијарности, поверавања овлашћења и процедуралне аутономије. Ово не важи за упућивање на међународне споразуме.

23 W. Tilman.

24 W. Tilman.

25 T. Jaeger, 23.

26 УУПЗ, чл. 5, ст. 3.

Укратко, предлог да се дозволи да УК настави да учествује у СЈПС и после Брексита само на основу упућивања у Споразуму Брексит закљученом у складу са чланом 50. није одржив. Такво упућивање не поштује принцип легалности и не укључује СЈПС у правни поредак ЕУ на начин који гарантује очување кључних принципа права ЕУ, а који могу бити повређени променом система решавања спорова заснованих на праву ЕУ.²⁷

в) Измена СЈПС

Најпоузданији пут да се омогући учешће УК у оквиру ЈПС је да се сам Споразум измени у смислу да се уклоне одредбе које предвиђају да само државе чланице ЕУ могу да учествују у систему решавања патентних спорова. Речју, могућност отворена Брекситом би требало да се искористи да се отклоне недостаци трапаве измене модела патентног суда из 2009. године (приликом покушаја да се он усклади са Мишљењем 1/09) и да се „врате у игру“ државе које нису чланице ЕУ.²⁸

Кључни елемент у вези са легалношћу модела суда није да ли је закључен само између држава чланица ЕУ или не, већ да ли је тај суд овлашћен да примењује право ЕУ директно и ако је тако, под којим условима. Те услове је ЕСП навео у Мишљењу 1/09 (међу њима је и поштовање улоге ЕСП на основу члана 19. УЕУ и сходно томе, аутономија правног поретка ЕУ).

Када су ови услови испуњени, међународни споразум који предвиђа успостављање суда одговорног за тумачење његовог права није, у принципу, у супротности са правом ЕУ. Овлашћења ЕУ у области међународних односа и способност да закључује међународне споразуме подразумева овлашћење да се потчини одлукама суда који је успостављен или одређен тим споразумом у вези са тумачењем или применом његових одредби. Штавише, међународни споразум закључен са трећим земљама може поверити нова судска овлашћења Суду уколико сетиме не мења суштински карактер функције Суда на начин на који је предвиђено у УЕУ и УФЕУ. Суд је, такође, саопштио да међународни споразум може да утиче на његова сопствена овлашћења под условом да су задовољени неопходни услови за очување суштинског карактера тих овлашћења, и сходно томе, нема нежељених последица на аутономију правног поретка ЕУ.²⁹

27 Т. Jaeger, 23.

28 Т. Jaeger, 24.

29 Мишљење 1/09 ЕСП, тач. 62, 74 и 75.

Дакле, поновно размишљање о моделу ЈПС не значи одбацити га, већ модификовати неке одредбе како би се осигурала аутономија права ЕУ. Евентуални нови модел би могао да буде сличан ономе који је предложен 2009. године, само уз јачање поштовања поменутих принципа права ЕУ. То се може извести у форми ревизије поступка добијања претходног мишљења или, пак, њеног напуштања и замене директном тужбом ЕСП *ex* патентном суду само за патенте ЕУ.³⁰

Правне основе за успостављање потоњег система директних тужби могу се наћи у члану 262. УФЕУ, на основу кога Савет, одлучујући једногласно, у складу са посебним законодавним поступком, и после консултовања Европског парламента, може усвајати одредбе којима, у мери коју он одреди, Суду правде ЕУ додељује надлежности да одлучује у споровима везаним за примену аката усвојених на основу уговора којима се креира европско право у области интелектуалне својине.

Сходно томе, шире тумачење те норме може укључити патентни суд заснован на међународном праву са следственим директним тужбама суду ЕУ. Овакво тумачење може бити одговор на примедбу ЕСП из Мишљења 1/09 да у примарном законодавству ЕУ нема основа за суд заснован на међународном праву, осим уколико се то може подвести под члан 267. УФЕУ. Ако се члан 19. УЕУ и члан 262. УФЕУ читају заједно, они могу представљати ту основу у примарном законодавству.³¹

Пошто је Комисија решена да спасе унитарни патентни пакет из 2012. године, чини се да је најелегантнији начин да се то изведе управо ревизија СЈПС. Иако би ревизија додатно успорила поступак ратификације СЈПС, омогућила би УК да и после Брексита остане у оквиру система унитарне патентне заштите.

3. Централна јединица ЈПС у Лондону

Треће питање тиче се судбине институционалног устројства ЈПС и суштински је повезано са наставком учешћа УК у СЈПС. Предвиђено је да централна јединица ЈПС за људске ресурсе и хемију буде смештена у Лондону. Уколико се учешће УК осигура, свако од захтеваних или договорен-

30 Т. Jaeger, 24.

31 Т. Jaeger, 24-25.

них (регионалних, локалних и централних) одељења може остати у УК. У супротном, то неће бити могуће.³²

Иначе, успостављање три централе јединице ЈПС у различитим градовима резултат је политичког компромиса чији је циљ да задовољи економске интересе три највеће патентне јурисдикције у Европи (Немачку, УК и Француску). Овакаво решење није функционално и вероватно је чак и контрапродуктивно у погледу ефикасности и квалитета судске праксе. Поновно отварање СЈПС како би се ускладио са Мишљењем 1/09 и прилагодио чланству УК после Брексита могао би да послужи као прилика да се измени овај, као и неки други дисфункционални компромиси.³³

IV Закључни осврт

Судбина унитарног патентног пакета, након одлуке УК да изађе из ЕУ, крајње је неизвесна. Иако се на седници Савета за конкуренцију, одржаној 28. новембра 2017. године, УК изјаснило да планира да ратификује СЈПС, до тога још није дошло. Осим тога, питање је да ли је након Брексита ратификација и даље правно могућа.

У сваком случају, уколико УК не ратификује СЈПС или иступи из ЕУ пре ратификације, тај Споразум (а са њим и цео пакет) трајно је онемогућен да ступи на снагу. Једино решење би, заправо, било да се измени клаузула СЈПС о ступању на снагу у смислу да се уклони директно позивање на УК – што би такође захтевало сагласност УК. Дакле, уколико УК одабере да не ратификује СЈПС, у року од две године од његовог обавештења о иступању³⁴ СЈПС мора поново да се отвори како би се прилагодио новим околностима. Ако УК не да своју сагласност на то отварање, приступиће се доношењу новог Споразума.

Сходно томе, Комисија и друге присталице система унитарне патентне заштите чине све да УК што пре ратификује СЈПС, тврдећи да је то у интересу преосталих држава уговорница СЈПС, пошто само тако он може ступити на снагу. Иначе, радови на спровођењу СЈПС су у току. По-

32 Заговорници искључења УК из патентног законодавног пакета помињу Милано као могуће седиште централне јединице ЈПС. Европски завод за патенте је у току 2015. године издао 2476 патената италијанским титуларима, сврставајући Италију на треће место у ЕУ после Немачке и Француске, а пре УК. Више података доступно на: <http://kluwerpatentblog.com/2017/02/02/seat-central-division-unified-patent-court-cannot-be-outside-eu/>, 29. март 2017.

33 Међу дисфункционалне компромисе спадају бифуркација и преовлађујући национални састав већих одељења ЈПС. Вид. Ј. Ђеранић, 67-69 и 143-144.

34 Обавештење о изласку из ЕУ Уједињено Краљевство је предало дана 29. марта 2017. године.

словник Суда је скоро готов и занимљиво је да наилази на позитивне оцене чак и код оног дела доктрине који најоштрије критикује само устројство ЈПС, тврдећи да није у складу са правом ЕУ.³⁵ Поступак избора правно и технички квалификованих судија такође је у току, с тим да поступак именовања ипак зависи од ступањана снагу СЈПС. Дакле, готови сви елементи за почетак рада ЈПС су ту. Осим можда најзначајнијег, а то је његова унутрашња функционалност и легалност.

Правни оквир унитарне патентне заштите представља типичан европски компромис, у смислу да се састоји од елемената ранијих предлога за успостављање јединственог система заштите проналазака у ЕУ уклопљених у мозаик и повезаних прописима националног, међународног и европског права.³⁶ Стога је можда мудрије, не журити и не инсистирати на ратификацији по сваку цену. С обзиром на недостатке пакета из 2012. године, у погледу и материјалног права и судског система, можда би требало застати и изменити и допунити патентни пакет како би се отклонили уочени недостатци у циљу повећања функционалности система. У том контексту, Брексит се може посматрати као могућност да се систем унитарне патентне заштите, заснован на политичким компромисима, уместо пуке употребљивости у политичкој реторици, преокрене у систем који ће издавати актуелне, атрактивне и уравнотежене резултате за своје кориснике и друштво.³⁷

Jelena ĆERANIĆ, PhD

**Assistant professor at the Faculty of Law of the University of Banja Luka
Research associate at the Institute of Comparative Law in Belgrade**

PERSPECTIVES OF THE UNITARY PATENT PROTECTION AFTER BREXIT

Summary

Since the British vote to leave the EU in a referendum held in June 2016, perspectives of the Unitary Patent Protection are uncertain. The Unitary Patent

35 R. Hilty, *at al*, „Comments on the Preliminary Set of Provisions for the Rules of Procedure of the Unified Patent Court“, *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper Series*, 13–16, 2.

36 N. Machek, 41.

37 T. Jaeger, 27.

Package, adopted in December 2012, has not been implemented yet. The entry into force of the Unitary Patent Court Agreement (UPC Agreement), and thus of the Regulations coupled to it in terms of their own entry into force, are clearly jeopardy following the United Kingdom's (UK) vote to exit the EU. In fact, the UK had delayed its ratification to await the outcome of the referendum. Now, apparently the UK is willing to push ahead regardless. But the question is whether such ratification is still legally possible? Namely, any form of UK post-Brexit participation in the Unitary Patent Package will require both amendments to the UPC Agreement and flanking international agreements concluded between the EU and the UK. The discussion over keeping the UK in Unitary Patent Package has three aspects: first, the UK's participation in the substantive patent right under the Unitary Patent Regulation; second, its participation in the UPC litigation model and third its continued eligibility to host (in London) one of the UPS's three central divisions of first instance.

Key words: *Unitary Patent, Unified Patent Court, European Union, Brexit, United Kingdom.*